

Een gediplomeerd arts is geen kwakzalver

Het hof van beroep in Antwerpen heeft onlangs twee artsen en SKEPP, de Studiekring voor Kritische Evaluatie van Pseudo-wetenschap en het Paranormale, veroordeeld omdat zij een dokter die kanker behandelt met alternatieve therapieën als een 'hooggeleerde kwak' hadden bestempeld.

Dirk Voorhoof

Sinds enkele jaren onderzoekt SKEPP beweringen en verschijnselen die volgens de huidige stand van de wetenschap onwaarschijnlijk of onmogelijk zijn. SKEPP bouwde zich de voorbije jaren een zekere reputatie op in Vlaanderen als kritisch centrum voor debat en studie van lichtzinnig bijgeloof in telepathie, astrologie, ufo's, homeopathie, creatieïsme, kaartleggers, grafologie, *perpetuum mobile* en allerlei medische 'wondermiddelen'. Enige tijd geleden kreeg SKEPP ook de Nederlandse arts Robert Görtter in het vizier. Görtter baat een kliniek uit in Keulen waar hij kankerpatiënten behandelt met alternatieve therapieën, waaronder homeopathie en vitaminekuren. Görtter is huisarts, maar hij noemt zich professor en kankerspecialist. In een artikel dat op de website van SKEPP werd gepubliceerd, werd Görtter scherp op de korrel genomen door twee SKEPP-leden, dr. Betz en dr. Bonneux, respectievelijk voormalig directeur van het centrum voor artsop-leiding aan de VUB en epidemioloog. De twee artsen voerden aan dat de behandelingen van Görtter onzinnig waren, niets uit-haalden en zelfs gevaarlijk waren. Ze be-stempelden zijn therapieën als zeer duur en zijn reclame als misleidend. Het artikel kreeg de subtitel 'hooggeleerde kwak' mee en verwijst naar 'een soort kwakzalvers dat erin slaagt zich een aureool van wetenschap te verlenen' en naar de 'doortrapte sluwheid van hooggeschoolde kwakzalvers'. Ook is Görtter in verband gebracht met crimineel en illegaal gedrag. Görtter stapte naar de rechtbank omdat hij door de publicatie van het artikel op de SKEPP-website schade zou hebben opgelopen. Hij vorderde een forse schadevergoeding en eiste dat SKEPP het artikel van zijn website zou halen. Görtter vond dat de twee artsen en SKEPP best wel kritiek mochten uiten op zijn centrum voor kankerbehandeling. Maar volgens Görtter was de kritiek onbetamelijk en gericht op zijn persoon en op zijn professionele reputatie, waardoor zijn eer en goede naam werden aangetast.

BOTSENDE PARADIGMA'S

De rechtbank van eerste aanleg wees de vordering van Görtter af, voorrang gevend aan de vrijheid van meningsuiting. Volgens de rechtbank was het gewraakte artikel 'een bijdrage van twee dokters die zich kunnen beroepen op enige faam in de medische wereld. Zij beroepen zich op hun onderzoek ter zake en op de gefundeerdheid van hun uitla-

tingen en kritiek'. Van kwaadwilligheid was geen sprake en de rechtbank merkte nog op dat 'wie zich als dokter in de medische wereld inlaat met experimentele therapieën, zich bloot stelt aan kritiek op deze therapieën en op deze handelswijzen'. Ook het hof van beroep in Antwerpen houdt rekening met de expressievrijheid van de twee artsen en SKEPP, want de eis van Görtter om het hele artikel van de website te verwijderen vindt het Hof een onevenredige maatregel die zou neerkomen op een te verregaande inperking van de uitingsvrijheid zoals gewaarborgd door artikel 10 EVRM. Maar het onderdeel van het gewraakte artikel dat verwijst naar de 'hooggeschoolde kwak' bevat een jargon dat volgens het hof onnodig kwetsend is. De twee artsen hadden perfect met minder kwetsende termen hun opvattingen aan een breed publiek kenbaar kunnen maken. Volgens het hof roept het begrip kwakzalver een onmiskenbare connotatie op met oplichterij en bedriegerij, wat in deze niet bewezen is. Er is immers niet gebleken dat Görtter zijn patiënten bedriegt of dat hij zijn activiteiten in de illegaliteit uitoefent. Sterker, uit documenten is gebleken dat Görtter erkend en ingeschreven is als dokter in de 'natuurgeneeskunde'. Bovendien doceert of geeft hij lezingen aan diverse universiteiten. Görtter een hooggeschoolde kwak noemen is dus verregaand lichtzinnig, aldus het arrest. Het bestaan van ernstige meningsverschillen tussen SKEPP en Görtter over de effectiviteit van bepaalde behandelingsmethoden van kanker is immers geen reden om Görtter op eerroevende wijze een kwakzalver en bedrieger te noemen. Ook de passage in het artikel dat Görtter in verband brengt met kwakzalvers met een wetenschappelijk aureool is lichtzinnig en eerroevend, net zoals de verwijzingen naar illegaal en crimineel gedrag en naar de doortrapte

VAN DALE

Kwakzalver: '1. iemand die nutteloze middelen toepast ter genezing van de een of andere ziekte, of middelen beweert te kennen tegen alle mogelijke ziekten, ofwel iemand die zulke middelen, meestal met veel ophef, te koop aanbiedt. 2. (fig.) iemand die het publiek wat op de mouw wil spelen, syn. boerenbedrieger, oplichter, knoeier'.

SKEPP bouwde zich de voorbije jaren een zekere reputatie op in Vlaanderen als kritisch centrum voor debat en studie van lichtzinnig bijgeloof.

sluwheid van hooggeschoolde kwakzalvers. Interessant is de overweging van het hof dat het 'geenszins objectief aangetoond is dat de - in de visie van de traditionele geneeswijzen in de westerse wereld - alternatieve geneeswijzen door Görtter toegepast efficiënt en gevaarlijk zouden zijn'. Een mooi voorbeeld hoe paradigma's kunnen botsen. Volgens het dominante paradigma in de wetenschappelijk-medische wereld kunnen de alternatieve therapieën maar ernstig worden genomen als hun efficiëntie of geneeskraft wetenschappelijk bewezen is, volgens de wetenschapscriteria die zij bepalen. Juridisch impliceert deze 'sceptische' houding evenwel niet dat men individuele beoefenaars van alternatieve geneeswijzen als gevaarlijke kwakzalvers of bedriegers mag brandmerken. Als men van bepaalde beoefenaars van alternatieve behandelingsmethoden publiekelijk beweert dat zij op bedrieglijke of illegale wijze handelen, dan moeten er ook bewijzen voorliggen. Het labelen van wie alternatieve geneeswijzen toepast als kwakzalvers en bedriegers is overigens al te vaak een ongenueanceerd en ongeestig zelfverdedigingsmechanisme door de beoefenaars van de klassieke geneeskunde. Binnen de ruime grenzen van de expressievrijheid en het publieke debat is het zelfs een ongeoorloofde uiting: er is sprake van laster wanneer men dergelijke bewering, zonder voldoende bewijsmateriaal, richt tegen een bepaalde arts die op alternatieve wijze patiënten behandelt.

GEEN RECHT VAN ANTWOORD

Finaal draait de eis van 25.000 euro schadevergoeding uit op de toewijzing van een louter symbolische schadevergoeding van één euro en het bevel tot verwijdering van de gewraakte passages die het hebben over kwakzalverij, illegaliteit, criminaliteit en sluw-

heid. SKEPP kreeg 30 dagen de tijd om de tekst op de website aan te passen, wat ondertussen ook gebeurd is. De eis om het arrest op kosten van de twee artsen en SKEPP gepubliceerd te zien in onder andere De Artsenkrant wijst het hof af, omdat het gewraakte artikel enkel op internet werd gepubliceerd. Het bevel tot verwijdering van de gewraakte passages van de website van SKEPP is volgens het hof een noodzakelijke, maar ook voldoende maatregel, samen dus met de 'symbolische' schadevergoeding van één euro.

Een rectificatiebericht of publicatie van (een samenvatting van) de rechterlijke uitspraak op de SKEPP-website was ongetwijfeld een meer met de expressievrijheid in overeenstemming te brengen maatregel geweest. Een recht van antwoord zou voor dit soort zaken overigens een veel meer aangewezen rechtsmiddel zijn. Maar zolang de antwoordrechtwet in België niet van toepassing is op online publicaties, zullen allicht nog meer van dit soort vorderingen volgen tegen websites, blogs en online artikelen. Dit arrest bewijst dat sommige rechtscolleages effectief bereid zijn om online publicaties te 'censureren'. Vanuit het oogpunt van de expressievrijheid en de behoefte aan een open debat over zaken van maatschappelijk belang is dat een hoogst onwenselijke ontwikkeling.

(De auteur is hoogleraar mediarecht en auteursrecht aan de Universiteit Gent en de Universiteit van Kopenhagen)

Antwerpen, 23 juni 2010, onuitg.

www.legalworld.be (button rechtspraak)